

Handreiking Forensische Geneeskunde

Bloedafname in het kader van artikel 8

WVW 1994 en Besluit

middelenonderzoek geweldplegers

Inhoudsopgave

1. Onderwerp	2
2. Doelstelling	2
3. Toepassingsgebied	2
4. Uitgangspunt	2
5. Toestemming	3
6. Afnametijden	3
7. Werkwijze	3
7.1 Afname van bloed regulier	5
7.2 Afname van bloed uit een infuus	5
8. Verslaglegging	5
9. Informatiebronnen	6

Forensisch Medisch Genootschap

Nederlandse Vereniging voor Forensische Geneeskunde

Nederland

Opgesteld door de Vakgroep Forensische Geneeskunde en bekrachtigd door het FMG; mei 2022, geldig tot mei 2027. Eerder verschenen als richtlijn, 1^e versie 2008, herzien in 2011 en 2017.

Deze handreiking is beschikbaar via www.ggd Kennisnet.nl zoeknummer ... en www.forgen.nl.

Handreiking Forensische Geneeskunde

Bloedafname in het kader van artikel 8 WvW 1994 en Besluit middelenonderzoek geweldplegers

1. Onderwerp

- Afname van bloed bij levende personen in het kader van Artikel 8 WvW 1994. Hierbij gaat het om het al dan niet aantonen van alcohol (na onvoltooide ademanalyse), drugs (na een positieve speekseltest voor drugs) of andere stoffen die de rijvaardigheid kunnen beïnvloeden of een combinatie van alcohol en drugs in het bloed van verkeersdeelnemers die door de politie zijn aangehouden en bij wie verdenking bestaat dat zij dergelijke middelen hebben gebruikt.
- Afname van bloed in het kader van de Wet Middelenonderzoek bij geweldplegers (WMG). Hierbij gaat het om het aantonen van alcohol en/of bepaalde drugs t.w. amfetamine, metamfetamine en cocaine bij verdachten van een geweldsmisdrijf.

2. Doelstelling

- Deze werkinstructie beschrijft de procedure voor de afname van bovengenoemde bloedmonsters en moet een waarborg bieden voor een optimale uitvoering van dit onderzoek.
- Daarnaast worden in deze richtlijn de wijze van administreren en de logistieke afhandeling beschreven.

3. Toepassingsgebied

- Deze werkinstructie is de leidraad voor (forensisch) artsen en (forensisch) verpleegkundigen bij boven genoemde bloedafnames.
- Het onderzoek wordt op verzoek van en met materiaal geleverd door de politie uitgevoerd en kan op elke door de politie aan te wijzen locatie plaatsvinden (tenzij medische redenen zich daartegen verzetten).

4. Uitgangspunt

- Deze werkinstructie beperkt zich tot de uitvoering van het onderzoek op zich. Voor achtergrondinformatie wordt verwezen naar onderliggende documenten.

5. Toestemming

- De verdachte moet mondeling toestemming geven voor het te verrichten onderzoek. WvW 1994 en Besluit middelenonderzoek voorzien in de mogelijkheid tot weigering van verdachte. Om die reden is bloedafname onder fysieke dwang niet aan de orde. Weigering is strafbaar onder beide wettelijke regelingen.
- Bij een verdachte die niet in staat is zijn wil kenbaar te maken omtrent zijn toestemming om bloed

af te staan (bijv. wegens bewusteloosheid) is bij de WMG een bevel nodig van de Officier van Justitie. Als deze niet beschikbaar is kan hij de bevoegdheid delegeren aan een hulpofficier van justitie (HOvJ) voordat op de gebruikelijke manier bloed mag worden afgenomen en verzonden. Bij de WVV volstaat een bevel van de HOvJ. De bepaling mag overigens pas plaatsvinden als de verdachte hiertoe later alsnog zijn toestemming heeft gegeven.

6. Afnametijden

- Bloedafname bij een verkeersmisdrijf of een geweldsmisdrijf moet plaatsvinden binnen 1,5 uur na vordering blaastest, speekseltest of psychomotorische test (PMT) of indien geen vordering heeft plaatsgevonden binnen 1,5 uur nadat de bestuurder of geweldpleger als verdachte kan worden aangemerkt, tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden.
- De bloedafname mag later dan 1,5 uur na aanhouding c.q. vordering plaatsvinden indien sprake is van alleen alcoholgebruik.
- Indien sprake is van drugsgebruik en de bloedafname bij de verdachte meer dan anderhalf uur na aanvang van de hiervoor genoemde termijn heeft plaatsgevonden, is het van belang dat de bijzondere omstandigheid die daaraan ten grondslag heeft gelegen, in het proces-verbaal wordt opgenomen opdat naderhand kan worden getoetst of inderdaad daarvan sprake is geweest.

7. Werkwijze

- De forensisch arts of verpleegkundige zal in de regel een verzoek tot bloedafname krijgen van de politie (al dan niet in opdracht van Justitie).
- De arts of verpleegkundige hoeft zich op verzoek van de verdachte niet te legitimeren of aan te tonen dat hij/zij arts is.
- Bloedafname geschiedt in aanwezigheid van een politieambtenaar.
- Alvorens de bloedafname uit te voeren dient zo nodig een medische beoordeling plaats te vinden ter uitsluiting van andere (acute) pathologie die alcohol-/druggebruik kan simuleren en waarvoor (al dan niet acuut) medisch ingrijpen noodzakelijk is. Voorbeelden daarvan zijn neurologische ziektebeelden, diabetische ontregeling, trauma capitis, hoge koorts, psychiatrische beelden en intoxicaties anders dan door alcohol, drugs of geneesmiddelen.
- De arts of verpleegkundige dient zich ervan te vergewissen dat er geen algemene medische contra-indicaties of lokale contra-indicaties zijn om bloed af te nemen.
- In beginsel zijn er geen medische contra-indicaties ten aanzien van een venapunctie. Let bij bloedstollingsstoornissen en antistollingsmedicatie op dat de punctieplaats stopt met bloeden.
- Het oordeel om toch wegens een medische reden af te zien van bloedafname berust bij de forensisch arts of verpleegkundige (al dan niet op advies van de behandelend arts).

- Lokale contra-indicaties zijn:
 - uit infuusarm
 - aan zijde mastectomie en/of okseltoilet
 - uit arm met shunt voor hemodialyse
 - bij uitgebreid littekenweefsel
 - bij aanwezigheid blauwe plekken
 - bij aanwezigheid canula, fistula
 - uit zone met oedeem
 - uit verlamde/ongevoelige delen
- Psychische contra-indicaties worden niet geaccepteerd, tenzij psychiatrische consultatie heeft plaatsgevonden die de aangevoerde psychische redenen bekrachtigt.
- Godsdienstige redenen worden juridisch evenmin geaccepteerd als reden om bloedafname te weigeren.
- In de ministeriele regeling (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-35121.html>) staat het volgende:

“Voor de bloedafname, bedoeld in het eerste lid, worden de volgende hulpmiddelen voorgeschreven:

 - a. twee buisjes elk met een inhoud van 5 milliliter die ten minste 4 milligram per milliliter inhoud van de buis natriumfluoride bevatten en voldoende heparinenatrium voor antistolling van het bloed;
 - b. een universeel systeem voor bloedafname dat voorzien is van een prikbeschermer na bloedafname;
 - c. een alcoholvrij ontsmettingsdoekje op basis van 2% chloorhexidine;
 - d. een steriel verpakt gaaskompres;
 - e. een steriel verpakte wondpleister.”

Er staat dus niet dat het persé materiaal uit het bloedblok moet zijn, een vlindernaald of koppelstuk voor het infuus e.d. mogen gebruikt worden.
- Er worden 2 buisjes bloed afgenomen. De ene buis wordt ingezet voor onderzoek door het NFI. De andere buis wordt bij het NFI gedurende een jaar bewaard i.v.m. een eventueel tegenonderzoek. De Regeling van de Minister van Veiligheid en Justitie van 15 juni 2017, vermeldt een afname van 3-8 ml voor 2 buizen. Per buis dus 1,5-4 ml. Afhankelijk van de hoeveelheid bloed kunnen de aangevraagde onderzoeken uitgevoerd worden. Met 1,5 ml kan bijvoorbeeld het alcoholpromillage bepaald worden, een uitgebreid drugs- en medicijnen onderzoek vergt al gauw 3,5 ml. Kan de tweede buis niet of onvoldoende gevuld worden, dan kan het tegenonderzoek niet plaats vinden.
- In geval van bloedafname zowel voor WVV als voor WMG moeten 4 buizen bloed afgenomen worden. Deze mogen wel middels 1 keer prikken worden verkregen.
- Gebruik van handschoenen wordt geadviseerd.

7.1 Afname van bloed via venapunctie

- De vereiste hoeveelheid bloed hoeft niet noodzakelijk d.m.v. één venapunctie te worden verkregen; de verdachte moet zich in voorkomende gevallen aan meer dan één venapunctie onderwerpen.
- Meer dan 3 pogingen zijn – hoewel dit niet wettelijk is vastgelegd – niet gebruikelijk. Indien een venapunctie niet gelukt is, dan dient dit gerapporteerd te worden aan de HOvJ.
- Na de afname van bloed zal de nazorg bestaan uit verzorging van de punctieplaats(-en). Extra controle is gewenst bij hemofilie of bij gebruik van antistollingsmedicatie.

7.2. Afname van bloed uit een infuus

- Indien het onmogelijk is bij een verdachte via een venapunctie bloed af te nemen, omdat bijvoorbeeld in beide armen infusen aanwezig zijn, wordt op de volgende wijze gehandeld:
 - o Het infuus wordt stopgezet. Nb bij een aangesloten infuuspomp aan verpleegkundige vragen deze stop te zetten.
 - o Neem afhankelijk van het beschikbare materiaal (vacutainer luer-lock aansluiting met houder en 8 ml vacuumbuis of 10 cc spuit) minimaal 5 ml bloed af via het drieweg infuuskraantje. Dit bloed wordt vernietigd.
 - o Vul de twee buizen uit het bloedblok via de vacutainer aansluiting op het drieweg infuuskraantje of vanuit een schone 10cc spuit aangesloten op het infuuskraantje.
 - o Zet het infuus weer open of vraag aan de verpleegkundige om dit te doen.

8. Verslaglegging

- Op het aanvraagformulier ten behoeve van Toxicologisch onderzoek van bloed dient het blok “in te vullen door arts of verpleegkundige” te worden ingevuld.
- hierbij dienen ten minste de datum en tijd van bloedafname, toestemming of weigering betrokkene, wijze van afname (venapunctie, infuus, anders), en plaats van afname te worden ingevuld.
- Het item: “medicijnen toegediend op basis van medische interventie” mag alleen worden ingevuld met toestemming van de verdachte.
- De verdachte bevragen over zijn reguliere medicatie wordt afgeraden, zeker in het bijzijn van de politie.
- Het formulier biedt geen ruimte om een nadere toelichting te geven als de vraag naar een andere neurologische aandoening met ‘ja’ wordt beantwoord. Zo nodig kan er voor de politie relevante informatie op de achterzijde van het formulier worden genoteerd.
- Afgeraden wordt het item: “Vermelding van aanwijzingen op geïnfecteerd bloed (serumhepatitis, enz.) wordt op prijs gesteld in verband met de hygiëne in het laboratorium” in te vullen.
- Vul naam en handtekening in.

- Leg de verrichting vast in Formatus, denk ook aan vastleggen van bijzondere omstandigheden en toestand van een verdachte. De arts of verpleegkundige die de bloedafname heeft verricht kan hierover tijdens een rechtszitting worden gehoord.
- De politieambtenaar vult de rest van het formulier in en plakt de stickers.

9. Informatiebronnen

- Regeling van de Minister van Veiligheid en Justitie van 15 juni 2017, nr. 2086428, houdende bepalingen met betrekking tot onderzoek ter vaststelling van het gebruik van alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (Regeling alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer) <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039687/2021-09-01>
- Wet van 28 september 2016, houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de introductie van de bevoegdheid tot het bevelen van een middelenonderzoek bij geweldplegers en enige daarmee samenhangende wijzigingen van de Wegenverkeerswet 1994
- Besluit middelenonderzoek bij geweldplegers <https://wetten.overheid.nl/BWBR0038841/2021-09-01>
- Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer, 14 december 2016 <https://wetten.overheid.nl/BWBR0038936/2018-03-15>
- Wegenverkeerswet 1994 <https://wetten.overheid.nl/BWBR0006622/2021-10-19>